

“piyaz məgir”: “soğan alma” (Farsca)

“piyaz begir”: “soğan al” (Farsca)

“tənvilər, cəzm, təşdid və hürufi-şəmsiyyə və qəməriyyə”: ərəb əlifbasında hərəkə və hərflər; tənvil – ərəb əlifbasında sahitləri göstərən hərəkətlər olan fəthə (a, e, ə), zəmmə (u, ü) və kəsre (ı, i) hərəkətlərinin qoşalaşması; cəzm – ərəb əlifbasında, üstünə qoyulduğu samitdən sonra sahit gəlmədiyini göstərən işarə; təşdid – ərəb əlifbasında, üstünə qoyulduğu samiti qoşalaşdıran hərəkə; hürufi-şəmsiyyə – ərəb əlifbasında özündən əvvəl gələn “əl” artiklinin “l”sinin tələffüz edilməsinə səbəb olan hərflər; hürufi-qəməriyyə – ərəb əlifbasında, özündən əvvəl gələn “əl” artiklinin “l”sinin tələffüz edilməsinə səbəb olan hərflər.

səh. 401. “eyni müddətdə Yevropa əlifbası ilə”: qəzetdə “eyni müddətdə” yerinə “hini-müddətdə” getmişdir.

səh. 402. “edadi”: orta təhsildə rüşdiyyədən sonrakı, şagirdləri ali təhsilə hazırlayan mərhələ.

“rüşdiyyə”: orta məktəbin ibtidaidən sonrakı sinifləri.

“əlifbayi-mükəmmələnin”: bu sözlər qəzetdə tünd şriftlərlə yığılmışdır.

“həzar”: farsca; “min” (1000) və “bülbul” mənasına gəlir.

Maarif

səh. 406. “Banyanlar”: Hindistanda kasta.

səh. 407. “Manastır” (yaxud Bitola): Şimali Makedoniyanın cənubunda şəhər. Uzun müddət Osmanlı hakimiyyətində qalmışdır.

“İrəli”: Manastırda (Şimali Makedoniya) çap edilmiş qəzet.

“Hökumətin iştiğal edəcəyi...”: qəzetdə “iştiğal” yerinə “istiqlal” getmişdir.

Nəşib bəyin istefası ətrafında

səh. 408. “şirazə”: kitab səhifələrinin ti-

kildiyi iplərin bir-birinə bənd edilməsindən əmələ gələn, səhifələrin dağılmasının qarşısını alan zolaq; məcazi olaraq, bir şeyin dağılmasına, nizam-intizamının pozulmasına mane olan ünsür.

Bakı xəbərləri

səh. 409. “Bu qərarın qövlədən feilə...”: qəzetdə “qövlədən” yerinə “qüvvədən” getmişdir.

səh. 410. “KAMVO”: Gəmiçilik şirkəti. Rusiyada inqilabdan əvvəl fəaliyyət göstərən böyük gəmiçilik şirkətlərdən “Qafqaz-Merkuri” [Кавказ и Меркурий] ilə “Şərq Ticarət Anbarları Şirkəti”nin [Восточное общество товарных складов] birləşməsi nəticəsində 1913-cü ildə təsis edilmiş, adını da bu iki şirkətin adının bəzi hərflərinin birləşməsindən götürmüşdür.

Elan

səh. 413. “kirjim”: yastıdıbli, kiçik gəmi.

Cümə axşamı, 25 sentyabr 1919-cu il, nömrə 282

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Pəncşənbə, 29 zihicətül-həram sənə 1337. 25 eylül 1919 sənə.

Türk və islamliğa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə oktyabr ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiatı: birinci səhifədə sətiri 5 rublə, axırncı səhifədə sətiri 4 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rublə.

SİRK “MODERN”

Pəncşənbə günü sentyabrın 25-ndə 1919-cu ildə üç böyük hissədə tamaşa göstəriləcəkdir. Demo-Kazo truppası, Vintsentso qardaşları və “Top adamlar” qastrolu olacaqdır.

Məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə vücuda gətirilmiş Fransa güləş mübarizəsinin məbədi.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci müsəlman mübarizəsi məşhur müsəlman pəhləvanı Dadaşın tələbinə görə: Pəhləvan Dadaş – Raqenbaum.

2-nci: Zakoroyko – Oleynikov.

3-ncü: Yemelyanov – Yermak.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

9092

İki nəfər yaxşı türkcə bilən və mühasibçilikdən məlumatı olan, uyezdələrdə istehlak cəmiyyətləri təşkili üçün adam lazımdır. Adres: Karantinni küçədə Xəzər Müs-təhlilər İttifaqı “Kooperatsiya”nın kantosunda Maarif şöbəsi (səbiq lom-bard idarəsi).

9094

Məhərrəmül-həram ayı vürudu münasibətilə axırncı dəfə olaraq

“Aşiq Qərib” operası

HÖKUMƏT TEATROSUNDA

AXŞAM TAMAŞASI

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy

Qardaşlarının Müdiriyyəti

Pəncşənbə günü zihicə ayının 29-nda

(sentyabrın 25-ndə 1919-ncu ildə)

məhərrəmül-həram ayı vürudu

münasibətilə axırncı dəfə olaraq

mütəntən bir surətdə

mövqeyi-tamaşaya qoyulacaq

Zülfüqar bəyin yazmış olduğu məşhur

“Aşiq Qərib” operası.

Bu tamaşa axırncı olduğundan,

mahir və müqtədir aktyorlar

iştiqar edib, bir çox qızlar və oğlanlar

xoru olacaqdır.

Oyunun axırında Qərib — Sarabski

və

Şahsənəm — Hacıbababəyov

göyə qalxacaqlar.

Bu tamaşadan sonra teatro cümə

günündən etibarən qapanacaqdır.

Biletlər imdidən teatrın kassasında

satılmaqdadır.

Tamaşa başlanacaq axşam saat 9-un

yarısında.

T-266

ELAN

Bununla Bakı dairəsi istehlak cəmiyyətlərinə elan olunur ki, Bakı Bəhri-Xəzər istehlak cəmiyyəti “Kooperatsiya”nın idarə və baş kontoru təzə yerə köçürülmüşdür. Ünvan: Karantinni nömrə 84 (Qoqol küçəsi küncündə).

9095

**QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HISSƏ]****Posta və Teleqraf Nəzarətinə dair**

Əmrnamə 94

20 eylül 1919 sənəsi

Bakı sahil telsiz teleqraf mövqifinə [stansiyasına] göndərilən dəftərxanamın dəftərxana məmuru Vasilyev ağustosun 24-dən 1919 etibarən Bakı telsiz teleqraf qəbul mövqifində kargüzar təyin edilir. Onun yerində isə dəftərxanamda Asya xanım Vaçnadze dəftərxana məmurluğuna bu gündən müqərrər edilir [yerləşdirilir].

*Əslinə mütabiqdir [uyğundur]:**Blajevski**Kargüzar R[əsul] Rəhimli*

* * *

Mülkiyyə baş müfəttişi Ömər Faiq əfəndi [Nemanzadə] 16 sentyabrda hökumətə təsdiq edilən yeni Müfəttişlik qanununun verdiyi səlahiyyətlə aşağıdakı məmurları qulluqlarından kənar edib məhkəməyə cəlb etmişdir:

1) Bakı polismeyster müavini Zalsman, rüşvət almaqla məznun [şübhəli] və müttəhim olmasına görə.

2) Sabiq polismeyster müavini və in-

diki straja müfəttişi qaimməqam [Əziz bəy] Bayrambəyov, bir çoxlarını aldadıb pul almaqla ittiham edilməsinə görə qulluğundan kənar edilib həbsxanaya göndərilmiş və bütün mal və mülkü həcz [müsadirə] edilmişdir.

3) Bakı şəhər valisi idarəsində bulunan süvari böyük zabitlərindən Tapuridze kəndisi zabit və şayani-etimad [etimada layiq] kimsələrdən olmadığı halda, saxta-karlıqla indiki mənsəbinə keçmiş və bulunduğ xidmətdə də qarət və rüşvət almaqla müttəhim bulunduğundan, qulluğundan kənar edilib həbsə alınmışdır.

4) Rəisi-vükəla həzrətləri tərəfindən qulluğundan kənar edilən Ərəş qaimməqamı [Ağdaş qəza rəisi] [Məhəmməd] Qalabəyov rüşvət almaqla məznun olmasına görə, məhkəməyə verilmişdir.

5) Ərəş birinci uçastok pristavı Həmid bəy Nəzirbəyov rüşvət almasına görə, kəndisi həbs edilmiş və işi məhkəməyə verilmişdir.

DAXİLİ İŞLƏRİMİZDƏN

Bu axır zamanlarda hökumət məmurları və baxūsus [xūsusilə] polis adamları əhali ilə fəna rəftarlarda bulunub, döymək, söymək və rüşvət almaq kimi əməllərlə xalqı incidir və əhalini rəğbətdən salırlar, – deyə bir çox şikayətlər eşidilməyə başlamışdı. Əhali arasından çıxan bu şikayət Parlaman kürsüsünə qədər yeriyib, hökumətin bu xüsusda ciddi tədbirlərinə səbəbiyyət verdi. O tədbirlərin başlıcası Mülkiyyə Baş müfəttişliyi təsis etməsidir.

Bu müfəttişliyin borcu ümum mülkiyyə məmurlarının əf'al və ə'malına [işlərinə və əməllərinə] göz yetirmək, bədəməl, bədrəftar, rüşvətخور, xain və xasirləri [uğursuzları; yoldan çıxmışları] və bilümmum [ümumiyyətlə] camaata əziyyət verən, xalqı incidən məmurları iş başından kənar edib, günahları üzuncə məhkəməyə sövq etmək və bu növlə heç bir sui-istimalata [sui-istifadəyə] yol verməməkdir.

Rus istibdadı zamanında polis məmurları əhalinin qənimisi və yağısı idi. Əhali polis əhlinə qorxusundan hörmət göstərirdi. Lakin bu qorxu əvvəla əmnü asayışı təmin etməzdi, oğrular, əyrilər polis məmurları ilə əlbir olduqlarından, rüşvət verdiklərindən soyğunçuluq, xırsızlıq öz qaydasıyla hökmfərma idi [hökm sürürdü] və saniyə [ikincisi], bu qorxu bir çox vaxt cüzi bir təqsir üzündən nə qədər adamları qaçaqçılıq halına salıb, özünü də, öz-gələri də fəlakətlərə məruz qoyardı. Polis böylə bir zə'mdə [gümanda, fikirdə] idi ki, onun vəzifəsi əhalinin baş və bədəni üzərinə şallaq çəkməkdən və rüşvət almaqdan ibarətdir.

Fəqət azad və müstəqil Azərbaycan Hökumətində böylə bir əcaib vəzifəşünaslığa yer verilməməlidir. Polis əhli öz vəzifəsinin əsl mənasını dürüst bilməli və dərk etməlidir. Onun doğrudan-doğruya vəzifəsi əhalinin canını, malını, şərafət və heysiyyətini hər bir təcavüzdən qorumaq və dövlət qanun və qaydalarının camaat arasında icra edilməsinə çalışmaqdır. Əhali polis məmurlarını qorxu üzündən deyil, onu təcavüzlərdən qoruyan bir mühafiz, bir qoruqçu sifətilə layiq-əhtiram bilməlidir.

Mülkiyyə Baş müfəttişliyinin idarəsi – hökumətin müsib və məqul [doğru, yerində və ağıllı] bir tədbiri nəticəsi olaraq doğruluq və sədaqəti ümumca şəkk və şübhə xaricində olan möhtərəm və müqtədir [bacarıqlı] bir zata [şəxsə] tapşırılmışdır. Bu zat bütün Azərbaycanca məşhur, millət və vətən məhəbbətilə məruf [tanınmış] və bu yolda həbsxanalar bucağında can çürütməyə varıncaya qədər fədakarlıqlarda bulunmuş olan möhtərəm [Ömər] Faiq [Nemanzadə] əfəndidir. Mühüm və mühümlüyü qədər də məsuliyyətli olan böylə bir idarənin başında Faiq əfəndi kimi etibar və etimadi-tamməyə [tam bir etibar və etimada] layiq olan adamları görəkən qəlbimiz mütməin [şübhədən, narahatlıqdan uzaq] olmaqla, gələcəyə nikbinanə bir nəzərlə baxmağa əsasımız olub, qəlbimiz dəxi fərəhlənir.

Möhtərəm Faiq əfəndinin vəzifəsi dedikcə ağırdır. Vicdan qarşısında, dövlət nəzdində, camaat indindəki [yanındakı, nəzdindəki] məsuliyyəti təsəvvür etdikcə böyükdür: milisionerdən tutmuş ta qubernatorlara qədər hər kəsə göz yetirmək, bir-birinin əməlinə diqqət vermək, sui-istimalat vaqe olduğu halda onu heç bir hissiyyətə qarılmadan, xətir gözləmədən, özünə düşmən qazansa da haqqı nahaqqa vermədən tədqiq və təhqiq etmək, dövlət mənafeyini hər bir şeydən əziz tutan Faiq əfəndi kimi qiymətli zatların əlindən gələ bilər. Bu üzədən cavan Cümhuriyyətimizdə məmurlar sui-istimalatına heç bir vəchlə [heç bir surətdə] yol verilməyəcəkdir və bundan dolayı vaqe olan şikayətlərə məhəl [yer] qalmaqacağına əmin olduğumuzu bir təbşir [şad xəbər] surətində xəbər verə bilərik.

Lakin hökumətimizin nəzər-diqqətini bir cəhətə cəlb etmək istərdik.

Bir var ki, məmur təftişdən qorxaraq vəzifəsində sui-istimalat icrasına cəsarət etməz, bir də var ki, öz təbiəti və öz tərbiyəsi sövqilə hər bir bəd əməl və fəna hərəkətlərdən ictinab ilə [çəkinməklə] özünü saxlamağa qeyrət edər. Məmurun qorxutmaq yoluyla öz vəzifəsində doğruluq göstərməsinə mülkiyyə müfəttişliyi təsisi ilə cəhd edən hökumət, onlardan bir paralarının təlim və tərbiyəsinə də icrayi-təsir edər bilər ki, bu yol ilə də sui-istimalat rəf olub [aradan götürülüb] getsin.

Məsələn, polis və jandarma məmurları üçün xüsusi məktəblər açmaq yolu ilə elmi və tərbiyəli milis və jandarmalarımız olub, əhali bir çox nahaq söyüş-dən-döyüşdən, təhqir və təkdirdən [məzəmmətdən] azad olmaqla bərabər, milis və jandarma vəzifələri dəxi layiqli və lazımlı bir surətdə ifa olunur. Baxırsınız, böylə məktəblərdə polis və jandarma vəzifələrinə aid olan dərslərdən əlavə, dərslər alanlarda milli ruh, milli tərbiyə və vətənpərvərlik hissi oyadacaq və tərbiyə edəcək sözlər və söhbətlər irad edilərsə [danışılarsa], böylə bir tərbiyə nəticəsi olaraq dövlət və millətperəstlik sövqilə vəzifəsi başında duran kiçik məmurlara malik olmağımızla, cavan Cümhuriyyətimizə böyük xidmətlər göstərmiş olarıq.

Biz zənn edirik ki, bu yolda çalışmaq, yəni polis və jandarma məktəbləri açılmasına səy etmək möhtərəm Faiq əfəndinin doğrudan-doğruya vəzifələrindən biri və mühümdür. Ona görə bu yolda Faiq əfəndinin lazım olan təşəbbüsata girişməyini və girişib də bu mühüm əmrə [işə] müvəffəq olmaqlarını ümid və ar-

zu edirik. Hökumətin bu yolda Faiq əfəndiyə kömək edəcəyinə şəkkimiz ola bilməz.

Hacıbəyli Üzeyir

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

22 Eylül iclası

Sədr – Həsən bəy Ağayev

Katib – Əhməd Cövdət

Sədr iclası açaraq məsaili-yövmiyyəni [gündəlik məsələləri] elan edir.

4-cü növbədə hökumət qulluqçuları maaşlarının artırılması haqqındakı layihəyi-qanuniyyədir [qanun layihəsidir]. Məmurların əhvalının ağırlığını nəzərə alaraq məsələnin bir an əvvəl həlli üçün maaşların artırılması haqqındakı layihəyi-qanuniyyə ikinci növbəyə keçirilir.

Darülfünun

Birinci növbədə darülfünun [universitet] açılması haqqındakı layihəyi-qanuniyyənin üçüncü qiraətinə başlanır. Birinci 5 fəsil bilaetiraz [etirazsız] qəbul olunur. Yalnız 3-cü fəsildə darülfünun şurası məsələsi mübahisəyə bais olur. Sosialistlər darülfünun şurasında tələbələrin də iştirak etməyə haqlı olduqlarını qeydlə, şurada onlara yer verilməsini tələb edirlər. Sosialistlər tərəfindən Əhməd Cövdət təklif edir ki, tələbələr şurada iştirak etsinlər, fəqət rəy [səs] haqqına malik olmasınlar.

Başda Maarif naziri həzrətləri olmaq üzrə digər natiqlər və fraksiyalar isə tələbələrin şurada iştirak etmələrinə lü-

zum görməyirlər. Çünki haqlı olaraq bəyan edirlər ki, bir təşkilatda bu ya o tərəfin iştirakı onun hüquqi-siyasiyyəsini təmin üçündür. Tələbələrə haqqı-iştirak tələb edilən məmləkətlərdə – məsələn Rusiyada – dəxi bu iş ancaq siyasi mülahizə ilə idi. Zira oralarda tələbələr heç bir siyasi hüquqa malik deyildilər. Bir də, Rusiyada darülfünun maarif mənbəyindən ziyadə bir siyasi müəssisə idi. Odur ki, tələbələr dəxi əksərən siyasətlə iştigal edirdilər [məşğul olurdular]. Fəqət Azərbaycan kimi ümum vətəndaşların hüquqi-siyasiyyələrini təmin edən, hürriyyəti-tammə vermiş olan bir məmləkətdə tələbələrin hüquqi-siyasiyyələrindən bəhs etməyə belə ehtiyac yoxdur. Rusiyada mülahizəti-siyasiyyədən nəşət etmiş [siyasi mülahizələrdən doğmuş] olan məsələləri bu gün Azərbaycanda da qaldırmaq heç müvafiq deyildir.

Tələbələr əgər siyasətlə məşğul olacaqlarsa, müəllim və tələbə sifəti ilə darülfünunda deyil, sair vətəndaşlar kimi məclislərdə, təşkilatlarda iştigal etsinlər. Zira siyasətlə iştigal üçün firqələr, müəssisələr və Parlaman kimi ali bir məclis mövcuddur. Qaldı ki, şurada iştirak etməklə tələbələr darülfünuna aid məsələlərin də həllinə hüsn-təsir icra edəməzlər. Məsələn, ayrı-ayrı kürsülər [kafedralar], ayrı-ayrı müəllimlər dəvəti və sairə kimi məsələlərin həllində eddiyyələri yenicə bitirmiş olan tələbələr heç bir mənfəət gətirəməzlər.

Səsə qoyulduqda, Əhməd Cövdətin təklifi keçməyir.

Maaşların artırılması

Sonra hökumət məmurları maaşları-

nın artırılması məsələsinə keçilir. Maliyyə-büdcə komissiyası tərəfindən Əbdüləli bəy Əmircanov məruzə təqdim edir.

Maaşların artırılması haqqında Parlaman bu vaxtadək müzakirə edilməmiş layihəyi-qanuniyyələrlə indikin bir fərqi var ki, qabaqkıları ancaq məmurların maaşlarının müəyyən bir faiz artırılması barəsində olurdu. O zaman böyük nöqsanlar olurdu. Məsələn bir vəzifə müqabilinə müxtəlif nəzarətlərdə [nazirliklərdə] ayrı-ayrı miqdarda maaş verildirdi. Şimdi isə ümum dövləti məmurlar [bütün dövlət məmurları] vəzifələrinə görə bərabərləşdirilərək, cümləsi 18 sinfə təqsim edilmişdir [bölünmüşdür]. Bundan əlavə, aşağı dərəcə xidmətçilər dəxi 3 sinfə ayrılmışlardır. Bu surətlə ümum dövləti xidmətlərdə eyni vəzifə ilə müvəzzəf olanlar [vəzifə daşıyanlar] bərabərləşdirilmiş və həpsinə bir miqdar maaş verilməsi təhiti-qərara alınmışdır.

Bundan əlavə, bir çox məmurlar var ki, bu vaxtadək öz vəzifəsindən başqa ayrı bir iş dəxi götürürdü. Şimdi bir məmurun iki xidmətdə bulunması mən' [qadağan] edilir. Yalnız müəllimin azlığı və ehtiyacın çoxluğu nəzərə alınaraq onlara iki yerdə dərs vermək ixtiyarı verilir. Digər tərəfdən, bəzi mütəxəssislərə tədris üçün iki vəzifə də olsa müsaidə edilir. Məsələn bir mütəxəssis mühəndis ya hüquqşünas hökumət məmurları olduğu halda, məktəblərdə sənət və hüquq tədris edə bilərlər.

Bu surətlə Maarif Nəzarəti məmurlarının işi bir qədər yüngül və asanlaşdırılmışdır.

Bir də, yeni maaşın nə vaxtdan hesab olunması məsələsi var. Qabaqda martın

əvvəldən verilmək istənirdi. Fəqət məlum olduğu üzrə mayın 12-də maaşların artırılması haqqında bir qanun qəbul edilmişdir. İştə həman qanunu nəzərə alaraq Maliyyə naziri yeni maaşların iyul ayından təyin qılınmasını təsvib etmişdir [bəyənməmişdir].

Maaşların yenidən artırılması nəticəsində xəzinədən nə qədər pul çıxacağı və nə qədər təfavüt edəcəyi məsələsinə gəlinə, bu xüsusda müəyyən bir rəqəm göstərmək mümkün deyildir. Çünki əvvəla Hərbiyyə Nəzarətinin smetası və maaş məsələsi bu qanuna daxil deyildir.

Saniyə [ikincisi], ümumiyyətlə nəzarətlərin məxaric smetası təyin edilməmişdir. Hələ keçən il ümum nəzarətlərə yazılmışdı ki, məxaric smetası tərtib və təqdim etsinlər. Bu vaxtdək ancaq 2-3 nəzarətdən smeta vüsul olmuşdur [gəlib çatmışdır]. Binaəniləy [ona görə], ancaq təxmin üzərinə demək olar ki, şimdiki məxaric 370 milyon idi. Şimdi maaşlar yenidən artırıldıqda illik məxaric 600 milyon manat olacaqdır.

Bu surətlə təqribən xəzinəyə 230 milyon təfavüt edir ki, iyuldan bu ilin axırınadək 115 milyon olur. Bu cümlədən də 200 milyon manat məxaric yalnız Türük və Məabir Nəzarəti payına düşür.

(Səslər: Bahoo!)

Hökumət bu layihəni təqdim edərkən müstəcəl [təcili] baxılmasını xahiş etmişdir.

Maliyyə-büdcə komissiyası layihəyə baxıb bir qədər təbdil və təğyir [dəyişiklik və düzəliş] ilə qəbul etmişdir. Təbəddülatın da [dəyişikliklərin də] ümdəsi budur ki, əvvəla layihədə senatorlara maaş tə-

yin edilmişdir. Bizim senatımız yoxdur ki, senatorlarımız da olsun. Binaəniləy, komissiya bu maddəni atmışdır.

Saniyə [ikincisi], Xəzinə Palatasının baş məmuru bu vaxtdək 3-cü sinif hesab olunurdu. Şimdi isə 2-ci sinifə gətirilərək nazir müavini ilə bərabərləşdirilmişdir.

Salisən [üçüncüsü], Məşixəti-islamiyyə [Şeyxülislamıq İdarəsi] sədrleri 3-cü sinifə daxil edilmişlərdir.

Bundan əlavə də bir çox məmurlar (məruzəçi mənəblərini də bir-bir göstərmişdir, biz qeydinə lüzum görmədik) bir sinifdən digərinə keçirilmişdir.

İştə, Maliyyə-büdcə komissiyası layihə-qanuniyyəni böylə təbəddülat ilə qəbul və təsdiqini Parlamandan xahiş edir.

Kravçenko (rus, keşiş) – Məmurların dövlət çarxı mühərriki [olduğunu], bazarda zəruri şeylər hesabı ilə manat kursunun bəzən bir qəpikdən də aşağı olduğunu qeydlə, heç xəzinənin bunca böyük ehtiyacı ödəməyəcəyini bəyan edir və deyir ki: Bununla bərabər, hökumət məmurlarını ehtiyac içində buraxmaq olmaz. Zira ehtiyac nəticəsi olaraq məmurlar miyanında [arasında] rüşvətخورluq, sui-istemal [sui-istifadə] və sairə kimi fəna hərəkətlər artır. Binaəniləy, dövlət mənafeyi nöqtəyi-nəzərindən yenə yeganə çarə olmaq üzrə maaşları artırmaq lazım gəlir.

Sonra, ehtiyacı olanları da iki dərəcəyə ayıraraq yuxarı mərtəbə məmurların ən fəna bir halda olduğunu qeydlə, bu layihədəki zəmmindən də [artımın da] kifayət etməyəcəyini göstərir və təklif edir ki, yeni maaşlar iyuldan deyil, martdan hesab olunsun.

Xocayev (erməni) - Maaşların artırılmasına rəhm ya ədalət kimi deyil, dövləti bir tədbir kimi baxılmasını tövsiyə edərək deyir ki: Cavan Cümhuriyyətə vicdanlı, sədaqətqar məmurlar lazımdır. Bu da o vaxt olar ki, məmur maddətən təmin edilsin. Bu gün məmurlardan insafsızlıq, rüşvətخورluq, sui-istemal görülsə, səbəbi əxlaq pozğunluğu deyil, ancaq maddətən təmin edilmədiklərindəndir. Bu nöqtəyi-nəzərdən heç şindi təklif olunan artırma dəxi həqiqi bir tədbir təşkil etməz. Çün nə qədər ki, mal azdır – baha olacaq və nə qədər ki, bahadır – maaşların artırılması məmurları təmin etməz.

Binaəniləy, hökumət öz məmurlarına həqiqi kömək çarələri düşünməlidir. Məsələn, məmurlara müavinət üçün hökumət zəruri şeylər alıb ucuz qiymətlə qulluqçulara verməlidir. Böylə olmadıca, maaş nə qədər artırılsa da kömək etməz.

Vanseviç (polyak) - Məmurların birləşdirilməsindən narazı qalaraq deyir ki: Bəzi nəzarətlərin məmurlarına, xüsusən Ədliyyə Nəzarətinə ayrıca diqqət və əhəmiyyət verməlidir. Bir məmləkətin yaşaması və səadəti üçün birinci şərt qanun və ədalətdir. Bu isə ədliyyə məmurlarından asılıdır. Ədliyyə məmurları sairləri ilə bərabərləşdirildikdə, onlar dəxi adi bir qulluqçu olurlar. Halbuki onlar müstəqil və müstəqim [düz, doğru] yol getməlidirlər. Bir ədliyyə məmurunun haqq və ədalətə çalışması üçün mütləqə onu tam mənasi ilə təmin etmək lazımdır. Doğrudur, sair məmurların da vəzifəsi var, onlardan da hüsni-ifa tələb olunur. Lakin

onlar ayrı işlər də tapıb kənardan da pul qazana bilərlər. Amma ədliyyə məmurları, ələlxüsus sudyalar [hakimlər] öylə deyildirlər. Binaəniləy, ədliyyə məmurlarını sairlər ilə bərabərləşdirmək yaxşı deyil və onların maaşının bu qərar ilə artırılması azdır.

Əhməd Cövdət (Sosialist) - Layihə-qanuniyyənin böyük əhəmiyyəti haiz olduğunu [daşdığı], maaş azlığının hamıya aşkar və ehtiyac içində bulunan məmurların maaşlarının artırılması lazım olduğunu qeydlə deyir ki: Fəqət bununla bərabər, məvaciblərin artırılması düz bir yol deyil ki, tuturlar. Bununla məmurlar və hökumət təmin edilmiş olmaz. Çünki nəzarət daima məmurlarını təmin üçün maaşların artırılmasını tələb edir. Amma başqa bir çarə görmür. Halbuki maaş artıqda mal da bahalanacaq, pulun kursu düşəcək yenə ehtiyac qalacaqdır. Məsələn, martda artırmışdıq. Mayda yenə artırdıq. İndi sentyabrda bir daha artırmağa məcburuz və kimsə təmin edəmməz ki, dekabrda yenə artırılmayacaqdır.

Bu halın bir çox səbəbləri var ki, hökumətdən asılı deyildir. Məsələn, Hərbi-ümumi, qarışıqlıq, hərc-mərc və sairə. Lakin bəzi səbəblər də var ki, onun çarəsi hökumətin əlindədir. Məsələn, biz Gür-cüstandan dövlətli olduğumuz halda, Tiflis Bakıdan bahalıq ikən, orada məmurlar Azərbaycan məmurundan az maaş alır və daha rahat yaşayırlar. (?) Çünki Tiflisdə çörəyin girvənkəsi 10 manat ikən, gürcü hökumətinin siyasəti nəticəsində məmurlar 3 manata alırlar. Qənd, çay, şəkər və sairədən də ucuz alırlar.

Şimdi bizim hökumətimiz, xüsusən Ər-

zaq Nəzarətimiz dəxi hökumət qulluqçularına ucuz qiymətlə taxıl, qənd, çay, şəkər, arşın malı və sairə verməlidir ki, onların halı yaxşılaşsın. Digər tərəfdən, həman şeylərin alınmasında dəxi hökumət bir çox müşkülət çəkir. Çünki tacirlər alıb ehtikar [məhtəkirlər] edir, malı bahalandırır. Hökumət bunun da müqabilinə öylə tədbirlər görməlidir ki, kəndisi malı ucuz ala bilsin.

Bir də bunu da nəzərdə tutmalıdır ki, maaş ilə imrari-həyat edən [yaşayan, dolanan] yalnız qulluqçular deyil, əmələ [işçi, fəhlə] dəxi o haldadır. O da aldığı maaş ilə dolanır. Binaən [ona görə], hökumət onların da dərdinə qalaraq ərzaqdan təmin etməlidir. Doğrudur, Ərzaq Nəzarəti son zamanlar qulluqçulara bəzi şeylər verir. Amma öylə verir ki, çox vaxt yuxarı dərəcə xidmətçilərə çatır, aşağıdakılara yox. Halbuki ən artıq ehtiyacı olan həman aşağı dərəcə məmur xidmətçilərdir. Ona görə hökumət bu işə diqqət verməli, tədbirlər görməlidir ki, buraxılan mallar xırda qulluqçulara da çatsın.

Əlavə, hökumət eyni vəzifə ilə müvəzəf olan məmurların maaşlarını bərabərləşdirmək istəmişdir. Fəqət qaşını qayırdığı yerdə gözünü tökmüşdür. Zira bu yeni layihədə bir çox anlaşılmaz qarışıqlar var ki, müşkülata və dedi-qoduya bais olacaqdır.

Nəhayət, yeni qanun üzərinə maaşlar artırıldığından, hökumətə pul buraxılması istənilir. Fəqət bunun da miqdarı müəyyən deyildir. Hökumət bunu aydın göstərməli idi ki, nə qədər pul buraxmaq lazımdır.

Sədr - Söz Qarayevindir.
(*mabədi var*)

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(*Azərbaycan radio mövqifi
tərəfindən alınmışdır*)

(*Bolşevik xəbərləri*)

Moskvada üsyan hazırlanmış

Moskvadan xəbər verirlər ki, vaxtilə Petroqradda Kronştadtı təslim etməkdən ötrü hazırlanan üsyan kimi Moskvada da bir üsyan hazırlandığı kəşf edilmişdir.

Bolşeviklər bu xüsusda buraxdıqları intibahnamədə [vərəqədə, bəyannamədə] həman təşkilatda kadetlərin, mülkədarların, əski Rusiya zabitlərinin, generalların, mühəndislərin, sabiq knyazların və menşeviklərin iştirak etdiyini yazırlar.

Bu təşkilatın bolşevik ordusu əhvalı haqqında Denikinə verdiyi şifrəli məlumat ələ keçmişdir. Bu işə görə 68 nəfər casus güllələnməyə məhkum edilmişdir. Müttəfiqlərin və Denikinin nöqələri arasında [Nikolay Nikolayeviç] Şepkin və [Mixail Mixayloviç] Andronikov kimi kadetlər vardır. Məşhur menşevik Rozanov da casusluq təşkilatında iştirak edirmiş.

* * *

Bolşeviklərin əhaliyə xitabən buraxdıqları digər bir müraciətnamədə deyilir ki, rus əksinqilabı kökündən sındırılacaqdır. Əmələ və kəndilərin düşmənləri öz axırıncı qüvvələrini işlədirlər. Şura hökumətinin bütün qüvvələri qəti və axırıncı zərbə üçün sərf edilməlidir. Biz şərqdə düşməne böyük zərbə vurduq. Şimalda və qərbdə düşməni qovuruq. Denikin

mülkədarların və fabrikaçıların və bankirlərin axırıncı ümididir.

Denikin hücumu başlayıb, general Mamonovu qabaqca göndərmişdir. Qırmızı ordu səfləri [sıraları] qorxmayıb mərdanə bir surətdə öz işlərini görürlər. Cəbhədə əhəmiyyətli müharibələr davam edir. Denikin işi tükdən asılıdır.

Müttəfiqlərin və Denikin agentlərinin casusluğu aşkar olmuşdur. Bunlar Moskvada üsyan qaldırmağa hazırlanmışlar.

* * *

Şimali Dvinsk tərəfdə hücum davam edir. Onej gölü səmtində təzyiqatımız ilə düşmən Klimetsk cəzirəsini [adasını] tərək etmişdir. Əsgərlərimiz şiddətli müharibə ilə Qdovun cənub-şərqində bir çox kəndləri işğal etmişlər. Pskov qərbində, Qərbi Dvianın sağ sahilinə keçmişlərdir.

Bobrovsk rayonunda düşmən Berezi-na nəhrinin o tərəfinə atılmışdır. Əsgərlərimiz Kiyevin 45 verst cənub-qərbində Bişev məntəqəsi üzərində uçmuşlar.

Düşmən nəqliyyatı ələ keçirmişdir. Lqov şəhəri əsgərlərimiz tərəfindən tərək edilmişdir.

Əsgərlərimiz Kurskun qərbində və şimalında müharibə etməkdədirlər. Bir çox müharibədən sonra əsgərlərimiz Ostroqojkska çəkilməmişlərdir.

Kalaçyovsk tərəfdə hücumumuz davam edir.

Tsaritsın tərəfdə, Çornı Yar şimalında düşmənin böyük qüvvəsi təzyiqatı ilə əsgərlərimiz Volqa nəhrinin sol sahilinə keçmişlərdir.

Mixaylovsk tərəfimizdən işğal edilmişdir. Süvarilərimiz Qırğız şəhərini işğal

etmişlərdir. Bir çox əsir, qənaimi-hərbiyyə [hərbi qənimət] və nəqliyyat alınmışdır. Petropavlovsk tərəfdə əsgərlərimiz Tre-senkovski istasyonuna çatmışdır.

İşimsk rayonunda əsgərlərimiz irəli hərəkət edirlər. Şimali Tobolsk tərəfdə əsgərlərimiz 15 verst geri çəkilməmişlərdir.

Çörçillin bəyanatı

İngiltərə hərbiyyə naziri Çörçill İngiltərə Parlamanında demişdir ki, Şimali Rusiyadakı İngiltərə əsgərlərini çıxarmaq üsulu məzkur [deyilən] cəbhədə olan komandana bildirilmişdir. Arxangelsk cəbhəsində olan müvəffəqiyyətsizliyi Çörçill Kolçakın öhdəsinə buraxır.

QƏZETƏLƏRDƏN

Rusiya-Almaniya münasibəti haqqında

Tiflisdə nəşr olunan “Ponedelnik” qəzetəsinin Xarkov müxbiri Xarkov qəzetəsi “Novaya Rossiya” qəzetəsinin dərc etdiyi axırıncı teleqrafnamələri bərvəchi-ati [aşağıdakı kimi] xəbər verir:

Admiral Kolçak ilə Almaniya müzakirəti

Paris - Litva Hökuməti rəsmi qəzetəsi “Anktola” rus generalı Liven ilə Almaniya Hökuməti arasında başlanmış müzakirə haqqında aşağıdakı məlumatı verir:

Almaniya ilə Kolçak Hökuməti beynində [arasında] başlanmış müzakirə həman Almaniya Hökumətinin Kolçak Hökuməti ilə sıxı bir rabitə peydasına səy etməsinin nəticəsidir. İrəlidə təşəkkül edəcək Rusiya Hökuməti daxilində nüfuzunu

təmin etmək üçün Almaniya Hökuməti şimdindən Kolçak və başqa bolşevik əleyhdarları olan hökumətlərlə hüsn-münasibata girişmək istəyir.

Kolçak nümayəndələri Berlində

Berlin qəzetələri xəbər verirlər ki, amiral Kolçak Hökuməti nümayəndələri Berlində vürud etmişlərdir [gəlmişlər].

Fon der Qolts təklifi haqqında Avropa mətbuatı

Paris - “Tayms” qəzetəsi [Rüdiger] fon der Qoltsun təklifi münasibətilə yazmış olduğu məqaləsində Rusiyaya açıqca bir məhəbbət göstərərək deyir ki, Rusiya məsələsində Müttəfiqlərin etmiş olduğu səhvlər Almaniyaya generalının çıxışı üçün əlverişli bir zəminə hazırladı.

Fransa-Rusiya ittifaqı barəsində düşünülməsi üçün qəzetə kəskin bir lisan ilə Müttəfiqləri xəbərdar edərək, Almaniyanın Rusiya üzərində möhtəməl olan [mümkün; ehtimal edilən] nüfuzundan saqınılmasını da dərmiyan edir [meydana qoyur].

İngiltərə mətbuatı yazır ki, Müttəfiqlərin general Yudenicə etmiş olduqları müavinət general fon der Qoltsa nə cavab verilməsi lazım olacağını öyrədir.

Berlin qəzetəsi “V.” Almaniyaya komandanlığını Rusiya işinə müdaxilə etmək istədiyindən dolayı tövbix [məzəmmət] edərək, beynəlmiləl işdə mərkəzi hökumətin xəbəri olmadan müdaxilə etməsindən ehtiyatlı olmasını tövsiyə edir.

Sülh Konfransının etirazı

Paris - Yudenic Hökumətinin Paris nümayəndəsinə Sülh Konfransı tərəfindən

etiraz notası verilmişdir. Notada Almaniyaya Hökuməti ilə bir yerdə Yudenic müzakirəsinin əmri-vaqe [fakt] surəti aldığı və onların ittifaq əqd etmək [bağlamaq] istəməsi məsələləri göstərilərək, Məclisi-Alinin şu axırıncı fəqərəyə [məsələyə] heç bir dürlü razı ola bilməyəcəyi bildirilmişdir. Notada denilir ki, Almaniyaya beynəlmiləl siyasəti və həmçinin Rusiyada təşəkkül etmiş dövlətlər siyasəti Sülh Konfransı Beynəlmiləl Komissiyası kontrol[u] altındadır.

Fon der Qoltsun çağırılması

Nauen – Kurlandiya [Latviya] hadisələri barəsində təcili iclas yapıqdan sonra hökumət tərəfindən Noskeyə təklif edilmişdir ki, general [Rüdiger] fon der Qoltsu Kurlandiyadan geri çağırınsın.

Almaniya ilə Şura Hökuməti ticarət ittifaqı

Sevastopol - Stokholmdan xəbər verirlər ki, Almaniyaya ilə Şura Hökuməti əlaqəsi məsələsi hökumət dairələrində müzakirə edilmişdir. Vəzir Erzberqerin Rusiya Şura Hökuməti ilə ticarət ittifaqı yapılması təklifi qəbul edilib, professor Holm Şura Hökuməti nəzdinə ticarət agentini təyin edilmişdir.

Almaniyanın ümidləri

Sevastopol - “L. J.” qəzetəsi yazır ki, Almaniyaya Lenin ilə etilaf etmək [razılığa gəlmək] üçün gizli münasibata başlamışdır. Kolçakın axırıncı həzimetlərinə [məğlubiyyətlərinə] səbəb də Almaniyaya siyasəti olmuşdur.

“F. L.” alman qəzetəsinin zənninə görə, Lenin hələ bir çox zaman davam edə

biləcəkdir və ona münasibətlə məzkur [deyilən] qəzetə yazır ki:

“Qoy bilsinlər ki, bizim Rusiya ilə əlaqəmiz istiqbalımız [gələcəyimiz] üçün böyük əhəmiyyətləri haiz olacaqdır [daşıyacaqdır]. Ona görə, hal-hazırda lazımdır ki, bir çox zaman Rusiya qüvvəsi başında duracaq hökumətlə hüsn-münasibata girişilsin.”

General Yudenic Stokholma əzimi

İstanbul - Buraya yetişən İsveçrə qəzetələrinin xəbərində [xəbərlərinə] nəzərən, bu yaxın zamanda general Yudenic Şimali Rusiya Hökuməti rəisi [Stepan] Lianozov ilə birlikdə Stokholma gələcəkdirlər. Qəzetələrin məlumatına görə, bu əzimətdən [gəlişdən] məqsəd Müttəfiqlərlə müzakirəyə başlamasıdır. Digər bir rəvayətə görə, Yudenic Kolçak nümayəndələri ilə birlikdə Almaniyaya Hökuməti ilə müzakirəyə başlayacaqdır.

TÜRKİYƏDƏ

Amerika nümayəndəsinin bəyanatı

İstanbulda olan Amerika nümayəndəsi mister David Arnold qəzetə mühərrirləri ilə etdiyi müsahibə əsnasında demişdir ki:

“Üç ayın müddətində Amerika öz əsgərlərini Ermənistanı göndərəcəkdir. Çünki İngiltərə əsgərləri orada qalmayıb, bu yaxınlarda Zaqafqaziyadan gedəcəklərdir. Hər gah ingilis əsgərləri əvəzinə Amerika əsgər göndərməzsə, ermənilər özlərini müdafiə edə bilməzlər və Amerika sərmayəsi ilə saxlanan yetimlər aclıqdan və soyuqdan tələf olar.”

İstanbul mandatının Amerikaya verilməsi məsələsi haqqında Arnold demişdir ki, Amerika İstanbul mandatını qəbul etməlidir. İki ilə qədər Türkiyəni idarə etmək üçün 100 min amerikalı kafidir.

DAĞISTANDA QIYAM

Dərbənd yanır

Dağıstan hadisəti barəsində idarəmiyə aşağıdakı məlumat yetişmişdir:

Eylülün [sentyabrın] 21-ci gecəsi dağıstanlılar müharibə ilə Dərbənd şəhərinə daxil olurlar. Küçələrdə olan qanlı çarpışmalar nəticəsində şəhərin yuxarı hissəsini rus kəlisəsinə [kilsəsinə] qədər Dağıstan qiyamçıları işğal edirlər. Eylülün 22-də sübh vaxtı kazaklar sahilə tərəf çəkilərək qayıqlarla reyddə duran paroxodlara tərəf gedirlər. Saat 10-da isə dab-ravol gəmilərindən ümumi atəş açılaraq Dərbənd bombardman edilməyə başlanar. Əczayi-nariyyə [yandırıcı maddələr] ilə şəhərin bir qəç tərəfləri yaxıldıqdan sonra Dərbənd bir atəş ümmanına [alov dəryasına] qapılar. Bombardman şimdi də davam edir. Əhali həyəcan içində şəhəri tərk edirlər. Qiyamçılar qəhrəmananə bir surətdə mübarizə edirlər. Onların miqdarı getdikcə artmaqdadır.

Dağıstan qiyamı gedişi haqqında yetişən xəbərlər

Qiyamçıların müvəffəqiyyətləri bütün dağıstanlıların və Şimali Qafqaziya əhalisinin ümidlərini təqviyə etmədə [artırmaqda, gücləndirməkdə] və ruhların[ı] yüksəltmədədir.

İnqilab hərəkatı Çeçenistandan keçərək İnuşistan və Kabardanı da əhatə etmişdir. Tersk nahiyəsində yaşayan qeyri-islamslar [müsəlman olmayanlar] dəxi qiyamçıları hüsn-rəğbətlə qarşılayırlar. Çeçenlər dəxi dağıstanlılar kimi yekdil qiyam edərək məşhur Uzun Hacı başına toplanmışlardır.

Çeçenlərin nizami hissələri Qroznıya yaxınlaşmışlardır. Qudermes-Petrovsk dəmiryol xətti başdan-başa qiyamçılar əlindədir. Denikinçilər Don cəbhəsindən Kuban firqəsini [diviziyasını] götürüb Dağıstan qiyamçıları qarşısına atmağa məcbur olmuşlardır.

Qiyamçılar içində nifaq çıxarmaq istəyən Denikin agentlərinin səyləri müvəffəqiyyətsiz qalır. Dabravollar qiyamçılar içinə buraxmış olduqları intibahnamələrində [vərəqələrində] onlara kazaklarla müsavı olaraq yer veriləcəyini vəd edirlərsə də, dağıstanlılar tərəfindən nəzəri-əhəmiyyətə alınmayırlar.

Dabravollar rus əhalisini və kazakları dağıstanlılara qarşı təhrik və təşviq etmək üçün dürlü fitnələr ortaya buraxırlarsa da, yenə nəticəpəzirlənməyir, zira kazaklar qonşuları dağıstanlılarla hüsn-ələqədə olmağı arzu etdikləri kimi, artıq qan tökmədən də bıqmışlardır.

Bəzən dabravollar həyasızlıqlarında o qədər irəli varır ki, utanmadan “Dağıstanlılar Dərbəndi işğal edərkən rus əhalisini kəsmişlərdir” kimi provokasiyalar ortaya buraxırlar.

Çar hökuməti xidmətçilərinin şu əski və mənfur çıxışları dəxi bir kişini olsun yerindən qımıldatmayırlar. Zira onların məskəlləri artıq yırtılmış, simaları görünərək kimlikləri bəlli olmuşdur.

QARS VİLAYƏTİ

Osmanlı ordusunun geriyyə çəkilməsi Qars vilayətində yaşayan səkkiz yüz minlik müsəlmanlığı erməni zülüm və qəhrindən kəndilərini müdafiə etmək üçün Milli Şura təşkil etməyə məcbur etdi. Fəqət ingilis komandanlığı tərəfindən əvvəlcə təsdiq edilib də sonra erməni agentlərinin təbliğatı sayəsində aprel ayının 12-də Milli Şura təşkilatı pozular[raq], üzvləri isə Malta cəzirəsinə [adasına] nəfəy [sürgün] edildi.

Həmin gündən etibarən Qars şəhəri və nahiyəsi ingilislər təhti-idarəsində [idarəsi altında] olacağı əmri verildi. Bu isə müsəlmanları bir digər vəziyyətə atdı ki, o da bir neçə gündən sonra şəhər və nahiyəsi erməni hökumətinə təhvil verildi.

Hakimiyyətə keçmiş olan nanəcib və qəttal [qətl edən; qatıl, qəddar] daşnaklar əski siyasətlərini yürütməyə və firqələrinin məramnaməsini ifaya başlayaraq, Qarsda və nahiyəsində məskun müsəlmanlara olmazın zülmələr etməklə böyük müttəhid [vahid; birləşmiş] Hayastan hökuməti təşkil etmək üçün müsəlmanları kəndi yurdlarından ixraca məcbura başlayıblar. Tainki böylə intriqalar vasitəsilə Qars nahiyəsindən müsəlmanların çıxarılması ilə və orada “Əksəriyyəti təşkil edən ermənilərdir” deyə “mədəni” millətlər və dövlətlər qapılarında göz yaş tökə-tökə həman nahiyəyə sahib olmaq istəyirlər.

Şimdi Qars nahiyəsinin halı qayət vəximdir [çətindir; qorxuludur]. Əvvəlcə mühəribə meydanı olduğu üçün heç bir məhəldə [yerdə] məkulat [azuqə; yeyiləcək şey] və ərzaq əkilmədiyi üçün qəhətlik

başlanmış, eyni zamanda da erməni məmurularının “kifayətsizliyindən” [“bacarıqsızlığından”] hökumətin zə’fi [zəifliyi] müşahidə olunur.

M. Ayn. Cahid

QARS MÜSƏLMANLARININ HALI

Bu günlərdə Bakıya Qarsdan varid olan [gələnlər] iki nəfər Qars müsəlmanlarının verdikləri məlumata görə, Qarsda yaşayan və ətrafdan toplanan 600 nəfərə qədər müsəlman fərarilərinin halı nəhayət dəhşətli və pərişandır. Bunlara ermənilər tərəfindən olunan əziyyət, azar və zülmələr o dərəcədədir ki, bədbəxt fəlakətdə müsəlmanlar evdən dişarı çıxmağa dəxi cürət etməyirlər.

Bunlar ticarətdən külliyyə məhrumdurlar. Çünki hər bir müsəlman evdən dişarı çıxdıqda nə qədər pulu varsa ermənilər tutub əlindən alırlar. Füqərə üçün para qazanmaq imkanı yoxdur.

Hətta ermənilər müsəlman hamballarına da bir şey götürməyə verməyirlər. Hambal lazım olduqda ermənilər əvvəlcə hambaldan “Sən müsəlmansan, ya erməni?” deyib soruşurlar. Hambal müsəlman olarsa, “Get, bizə erməni hambalı lazımdır” deyib başqasını çağırırlar.

Böylə hal ilə yaşamaq qeyri-mümkün bir şeydir. O cəhətdən Qarsdakı müsəlmanlar batıb-qırılmaqdadırlar.

Artıq bu səyaq yaşamağa müqavimət edəmməyib, işbu iki nəfəri kəndi tərəflərindən Azərbaycan Cümhuriyyətinin Xariciyyə nazirinə müraciət üçün göndərmişdirlər ki, onların Qarsdan çıxarılıb

Azərbaycanda iqamələri [yerləşdirilmələri] haqqında müzakirə etsinlər.

Ayın 23-də səşənbə [çərşənbə axşamı] günü bunları gördükdə “Nazir əfəndi ilə görüşdünüzümü?” sor[uş]dum.

– Əvət, görüşdük. Nazir əfəndi buyurdular ki, Qarsdakı müsəlmanların halından doğru məlumat almaq üçün nümayəndə göndəririz. Hərgah müsəlmanların orada artıq yaşamaqları qabil olmazsa, tren [qatar] göndərib Azərbaycana gətirmək mümkündür. Şu nümayəndələrin bizlə bərabər getmələrini rica etdiksə, nazir əfəndi “Xayırlar, onlar gərək intixab olunub [seçilib] göndərilinlər” deyə cavab vermişdir.

X. Ayn.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

– Hərbiyyə nazirinin Şuşa mülkədarlarından mühəndis Fərrux bəy Vəzirovun türklər tərəfindən quldurlardan alınıb, türklər getdikdən sonra bir hissəsi Hərbiyyə Nəzarətinə verilmiş taxıl əvəzində para vermək haqqındakı məruzəsi isteməsindən [dinlənilmədikdən] sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

1) Alınan taxıl əvəzində mümaileyh [adı çəkilən] Fərrux bəyə para verilsin.

2) 134.670 manat miqdarındakı həmin məbləğ Hərbiyyə Nəzarəti tərəfindən verilməlidir.

– Məsai [Əmək] nazirinin lazımi işlər üçün məbləğ təxsis [pul ayrılması] haqqındakı təqriri [rəsmi məktubu] isteməsindən sonra qərara alınmışdır:

20 milyonluq fondan Məsai Nəzarətə 50 min manat buraxılsın.

– Rəisi-vükəlanın [Baş nazirin] Məclisi-Məbusan üzvü [Qazi Əhməd] Məhəmmədbəyovun Samur nahiyəsi əhalisi müvəkkilliyi ilə Qubanın Samur və Kür nahiyələri hüduundakı kardonların [postların] ləğv edilməsi və azad gətiriş-aparış təyini haqqındakı təqriri istemasından sonra qərara alınmışdır:

Xüsusi əmr verilənədək birinci zəruri əşyanın daş yollarla aparılmasına icazə verilsin.

– Daxiliyyə nazirinin müavininin Bakı Bələdiyyə İdarəsi işlərini təftiş üçün Beynəldarə [İdarələr arası] dəftərxanasına 10 min manat buraxılması haqqındakı təqriri istemasından sonra qərara alınmışdır:

İstənilən məbləğ 20 milyonluq fondan buraxılsın.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

– Lənkərandakı Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] müfəttişi xəbər vermişdir ki, Azərbaycan Astarası bolşeviklər zamanında təxrib edilmişdir [dağıdılmışdır]. Əhali fərar edərək, malları yəğmə və talan edilmişdir. Əhali şimdi geri qayıdır. Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti, Səhhəti-Ümumiyyə və Maarif Nəzarətlərlə Astarada feldşerlik məntəqəsi və xəsarətdidə olmuş [ziyan çəkmiş] məktəbin təcidi [bərpası] haqqında etilafa [razılığa] gəlmişdir.

– Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə naziri Vükəla Şurasına 100 nəfərlik küçə çocuqları üçün darüleytam [yetimxana] və onun cənbində [nəzdində] 50 nəfərlik bir cəmiyyət məsarifəti üçün smetadan xaric olaraq 764.183 manat təxsisə haqqında təşəbbüsatda bulunmuşdur.

– Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti bu vaxtadək göndərilmiş 10 vaqondan əlavə, İrəvandakı müvəkkil [Zülfüqar bəy] Makinski namına qaçqın müsəlmanlara paylanmaq üçün 20 vaqon da yenidən buğda göndərir.

– Hökumət Dəftərxanası və digər dövləti müəssisələr və nəzarətlərin [nazirliklərin] xidmətçiləri Rəisi-vükəlaya bir ərizə-hal verərək məlum etmişlər ki, Ticarət və Sənaye və Ərzaq Nəzarəti kəndi xidmətçilərinə ərzağı ucuz, digərlərinə isə baha qiymətə verir. Xidmətçilər tədabir ittihazını [tədbirlər görülməsini] rica etmişlərdir.

ANALAR, QIZLARINIZI OXUDUNUZ

Sentyabrın birindən bəri hər gün istər Maarif Nəzarəti qapısında, istər məktəb qapılarında yığın-yığın maarif həvəskarları görükməkdədir.

İştə, sentyabrın iyirmisi yetişdi, dualar oxundu, dərslər başlamaq üzrədir. Fəqət gözlənilən qız çocuqları, tamamilə deyil, şəhərimizdə mövcud məktəb çocuqlarının yarısı belə məktəbə gəlmədlər.

Hələ Mariinski gimnaziya qız məktəbində milli sinifləri belə boşdur.

YOLKƏSƏNLƏRƏ VƏ SOYĞUNÇULARA CƏZA

Nə qədər əsəf olunacaq bir hal?!!

Bundan əvvəllər hər bir nöqsanımızı, günahımızı, eybimizi istibdadın boynuna yükləyir və bununla kəndimizi saf və günahsız mənzələsində [yerində] hesab edirdik.

Fəqət şimdi isə hökumət kəndimizin, məktəblər kəndimizin, ixtiyar kəndimizin əlində olduğu halda, bizim bu kahilliyimizə [təbəlliyimizə, başısoyuqluğumuza] nə ad qoyalım?

Hər bir çocuğun ilk təlim-tərbiyəsi atasının deyil, anasının borcu – əvvəlinci vəzifəsidir. Xüsusən qız çocuqlarımız nə vaxta qədər biz avam, cahil anaların səhvlərinin qurbanı olacaqlar?

Şimdiyə qədər biz özümüz analarımızın dizləri dibində ömür çürütdüyümüz bəs deyilmi? Bunları görə-görə yenəmi biz analar qızlarımızın maneyi-tərəqqisi [tərəqqisinə maneçilik edən] olacağız?

Cahil olmayan bir ana övladının təlim və tərbiyəsindən məyus olmasına heç vaxt razı olmayacağı hər kəsə məlumdur.

Vaxtdır ki, düşünüb də kəndi keçirdiklərimiz ağır dəqiqələri nəzərə alıb, qızlarımızın xoşbəxtliyi üçün çalışalım.

Qızlarımızın bir an əvvəl əllərindən tutub məktəbə şitab edəlim [yüyürəlim, tələsəlim].

Haydı, analar! Qızlarımızın maddi məişətlərini təmin etmək üçün cehiz hazırladığımız kimi, mənəvi cehizlərini də təmin etmək üçün onların beyinlərini maarif nuru ilə münəvvər edəlim [işıqlandırılmalı].

Hümmət sizdən, tövfiq [kömək] Allahdan.

Şafiqə Əfəndizadə

Axır vaxtlarda Şamaxı ilə Göyçay qəzası beynindəki [arasındakı] məntəqələrdə bir çox yol kəsmək və soyğunçuluq davam etməkdədir. Bu bəd hərəkətlər Azərbaycan Cümhuriyyəimizin bərqərarından həman bu məntəqələrdən qət olunmuş [kəsilmiş, aradan götürülmüş] kimi idi. Fəqət nədənsə yenə bu qəbih adət [pis adətlər] və rəzil hərəkətlər əvvəlki kimi meydana atılmış və bir çox fəlakətlər və zəlalətlər ibraz etməkdədir [alçaqlıqlar meydana çıxarmaqdadır].

Öylə ki, Kürdəmirdən Lahıca doğru, yaxud Lahıcdan Kürdəmirə gedib-gələn dəvə və at karvanları və müsafirlər [yolçular, səyahətçilər] bir çox dəfə meşə və kol əqəbində [arxasında] kəndilərini pünhan edən yolkəsənlər və soyğunçular pəncəsinə məruz qalırlar. Bu biçarələrin nəzdlərində bulunan nəgd paralarını və sair vəzni yüngül pürqiymət [qiymətli] şeylərini əllərindən alıb, rəzil bir surətdə buraxmaqdadırlar.

Yolda və güzərgahlarda əhvalın böylə qorxulu bir hal kəsb etdiyindən [bir hal aldığından] birinci növbədə zəruri şeylərin bahalanmasına, digərisində kimsənin tək olaraq və silahsız müsafirətə [səfərə] çıxma bilməməsinə səbəb olmuşdur.

Əhvalın yollarda kəsb etdiyi vəziyyətdən dolayı biçarə əhali, baxşus [xüsusilə] karvadarlar [karvançılar] böyük müşkülə gün keçirdirlər. Lahıca çörəyin girmənkəsi üç manata olduğu halda, həman bu yol əhvalından və idxalatın azalmasından birdən-birə 5 manata çıxmış və daha bahalanmasına ehtimal vardır.

Əhval böylə gedərsə və soyğunçulara qarşı şiddətli cəza tədbiri görülməzsə, Lahic əhalisi ki, daima xaricdən gələn ərzaqla işə edir, mühəqqəq [şübhəsiz] fəlakətə uğramaqla, əhalisinin ticarətlə uğraşan qismi-əzəmi [böyük hissəsi] də ticarətdən qalacaqdır.

Bu cəhətdən biz, Daxiliyyə Nəzarətinə və Bakı vilayəti valisinə müraciətlə rica edirik ki, Kürdəmirlə Lahic arasında vüqu bulmaqda [meydana gəlməkdə] davam edən bu soyğunçuluğa və yol kəsməklə cinayət yaran bədənkarlarla [cinayətkarlarla] ən şiddətli surətdə müamələdə [rəftarda] və onları təqib etməyə bu iki qəza qaimməqamlarına lüzum görülcək tədabirin binagüzarlığıdır [tədbirlər haqqında sərəncamdır].

R. Rəhimli

NƏSİB BƏYİN İSTEFASI ƏTRAFINDA

I

Müdiri-möhtərəm!

Biz – Bakı camaatı, neçə gün bundan əqdəm [qabaq] “Azərbaycan” ruznaməsində [qəzetində] Rəisi-vükəla [Baş nazir] Nəsim bəy Yusifbəyli həzrətlərinin istefasını qəbul eyləmək ricasını oxuduq. Çox əfsus çəkib yəqin eylədik ki, cənab Parlaman rəisi Rəisi-vükəlanın istefasını qəbul eyləməyib və xahişlə iş başından əl çəkməməsini rica edəcəkdir. Lakin bu günlərdə o cənabın istefası qəbul olunmasını eşidib çox əfsus eyləyib məcbur olduq ki, cənabınızdan xahiş eyləyək ki, yenə Bakı camaatı tərəfindən Rəisi-vükəladan

rica eyləyək ki, mərhəmət buyurub yenə öz yerinə bərqərar olsun.

*21 sentyabr sənə 1919
(200-ə qədər imza)*

II

Möhtərəm müdir əfəndi!

Biz – Qara şəhərdə yaşayan fəhlə və kəsbkarlar camaatı, “Azərbaycan” qəzetəsinin 274-cü nömrəsində Rəisi-vükəla möhtərəm Nəsim bəy Yusifbəyli əfəndinin istefa verdiyini oxuyub nəhayət dərəcədə qəmgin olduq. Vətən və millət yolunda böylə çalışqan bir vücudun iş başından getməkliyi biz fəhlə və kəsbkar camaatı özümüzədən ötrü böyük bədbəxtlik hesab edib, onun iş başından getməkliyinə ümumi etiraz edirik və Parlamananda olan möhtərəm məbuslarımızdan istefanın qəbul edilməməsini acizənə rica edirik.

Yaşasın Azərbaycan Hökuməti və xalqı!

Var olsun həqiqi vətənpərəst Nəsim bəy Yusifbəyli əfəndi!

*Sədr: Əmman Hüseyinzadə
Katib: Mehdiqulu Tağızadə*

III

Müdiri-möhtərəm əfəndim!

Biz – “Moskovski-Kavkazski tovarışestvo”da işləyən 500 nəfərə çatan fəhlə tayfası öz zindəganlığımızı fəramuş edib [öz dolanışığımızı unudub], qan-tər içində, qabar əllərlə işləyib yavan arpa çörəyinə qənaət edib cənabi-valaməqam [məqamı uca olan cənab] Nəsim bəy Yusifbəylinin öz sədarətində [sədrliyində] baqi qalmağına ümidimiz bərkamaldır [tamdır]. Ona binaən [ona görə], biz fəqərayi-kasibə tayfası, öz ümid əlimizi çox-çox mükəddər

dər [kədərli] qəlblə uzadıriq cənab Nəsim bəy tərəfinə, öz yerində baqi qalmaqla biz fəqəranı sərəfraz buyurarlar [başıuca edərler]. Söz bir, Allah bir.

(İmzalar)

IV

Möhtərəm əfəndim!

Biz – Suraxanı rayonunda çalışqan bütün müsəlman fəqərayi-kasibəsi “Azərbaycan” qəzetəsinin 274-cü nömrəsində Rəisi-vükəla Nəsim bəy Yusifbəyli əfəndinin istefa verdiyini oxuyub xeyli qəmgin və mükəddər [kədərli] olduq. Öylə vətən və millət yolunda çalışqan bir vücudun bizim üçün nə qədər lazım olduğunu bilərək və fəaliyyətini təqdir edərək, o vücudun istefasının qəbul edilməməsini qəzetə vasitəsilə rica edirik və Parlaman əzaları [üzvləri] əfəndilərdən həm bu barədə kömək etmələrini təmənnə edirik.

(İmzalar)

Xanqışlaqdan

Xanqışlaqdan Müsavata böylə bir teleqraf varid [daxil] olmuşdur:

Qəzetədə Nəsim bəy Yusifbəylinin istefa verdiyini oxuyub pək məyus və mü-təəssir olduq. Nəsim bəy cənabları[nın] bizi buraxmayıb kəndi sədarətində davam etməsini rica edirik.

Mərdəkandan

Biz – ümum Mərdəkan kəndinin sakinləri, “Azərbaycan” qəzetəsinin 274-cü nömrəsində Rəisi-vükəla möhtərəm Nəsim bəy Yusifbəyli əfəndinin istefa verdiyini oxuyub nəhayət dərəcədə mükəddər olduq. Vətən və millət yolunda böylə

çalışqan bir vücudun bulunması nə qədər xeyirli olduğunu bilib və onun fəaliyyətini nəzərə alıb, istefasının qəbul edilməməsini qəzetə vasitəsilə rica edirik və Parlaman əzalarından istefanın qəbul edilməməsini təmənnə edirik.

İmza

Ucarda

Müsavatın Ucar şöbəsi eylülün 20-də Molla Cəlalın sədarəti və Məşhədi Əsrəf Kərimzadənin katibliyi ilə iclas edib, birinci məsələ olaraq Yusifbəyli Nəsim bəy tərəfinin istefası qəbul olunmamasını qəti etmişdir [qərara almışdır].

Kürdəmirdə

Eylülün 19-da Müsavatın Kürdəmir şöbəsinin Manaf Məlikovun sədarəti və Mahmudovun katibliyi ilə iclası vaqə olmuşdur. İclas Nəsim bəy Yusifbəylinin istefasının qəbul edilməməsini təhti-qərara almışdır.

* * *

Cənubi-qərb Azərbaycan müsəlmanlarının Gürcüstan həmtorpaqlıları bir təəssüfi-dəruniylə [ürəkdən təəssüflə] Rəisi-vükəla Yusifbəyli həzrətlərinin istefası xəbəri-ələməngizini [kədərverici xəbərini] oxumuşdur.

Zəhmətkeş xalq və zəhmətkeş ziyalılar içində mətin bir etimad və etibara malik olub, cümləmizin sevimlisi olan Rəisi-vükəlanın istefası qəbul edilməməlidir və hərgah qəbul edilmişsə, demokratiyanın mənafeyini nəzərdə tutaraq, bizim həmtorpaqlılar da Azərbaycan xalqının tərcümani-əfkarı olub [fikirlərinə

tərcüman olub] onların ehtiyacat və istəklərinin qorxmaz bir müdafiə [müdafiəçisi] və ecazkar bir müəssisi [təsisçisi] olan Yusifbəyli həzrətləri təhti-rəyasətində [başçılığı altında] olmayan bir hökuməti təsəvvür etməyənlər sırasına daxil olur.

*Müvəkillər:
Əli Səbri Qasimov
Zeynal Məhəmmədov
Rzaqulu Nəcəfov*

Məclisi-Məbusan rəisi Gəncədən böylə bir teleqraf almışdır

Gəncə vilayəti Müəllim və Müəllimləri İttifaqı sabiq namuskar müəllim yoldaşları və indiki hökumət rəisi bulunan möhtərəm Nəsim bəy əfəndinin istefasını təəssüflə qarşılayıb, məmləkətə böyük xidməti toxunmuş böylə bir zətin [şəxsin] Parlamanca istefasının qəbul edilməməsi xüsusunda olan ricasını [n] möhtərəm Parlaman əzalarına [üzvlərinə] ərz edilməsini İttifaq zati-alilərinizdən istirham [xahiş] eylər, əfəndim.

*İttifaq sədri:
İdris Axundzadə*

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Erməni Kadet firqəsinin teleqrafı

Erməni Kadet firqəsinin ikinci ictimasi [yığıncağı] Azərbaycan Parlaman rəisi naminə böylə bir teleqraf göndərmişdir:

Zati-alilərinizdən xahiş olunur ki, Erməni Kadet firqəsinin ikinci ictimasi zeyldəki [aşağıdakı] qərarını Azərbaycan Parlamanına ərz edəsiniz.

İctima; Zaqafqaziya cümhuriyyətlərinin nəşvü nümasından [çiçəklənib inkişaf etməsindən] və dövləti əsaslarının möhkəmləşməsindən ötrü onların və millətlərinin sıxı münasibəti və yek-digərini [bir-birini] anlamağı həyat qədər lazım görüb, qonşu millətlərin bir-birinə güzəşt etməklə müttəhid [birgə] və mehriban yaşamalarına bir bina qoyulmasını səmiyyətlə arzu edir. İctima bu cür dərin düşüncə ilə xalq nümayəndələri şəxsində olaraq öz salamını Azərbaycan xalqına göndərir.

2 milyon

İşbu eylülün 27-də Azərbaycan Hərbi Məhkəməsində Ərzaq Nəzarəti xəzinədarının 2 milyon qarət edilməsi işinə baxılacaqdır.

İş böylə olmuşdur:

1919-cu sənənin 25 martında Ərzaq Nəzarəti məmuru Bakı xəzinəsindən 2 milyon alıb, öz oğlu ilə bərabər çamada pulları evinə götürmüşdür. Sonra Xaçmaz mövqifinə [stansiyasına] aparacağı üçün pulları başqa sandıqlara qoymağa başladığıda üç nəfər müsəlləh bədəfkar [silahlı cinayətkar] içəri daxil olub məzkuru [deyilən şəxsi] döydükdən sonra 1 milyon 890 min manat aparmışlardır. Bəqə [qalan] 110.000 isə digər sandıqçada imiş.

Bədəfkarlardan ikisi faytona minib qaçdılar. Üç nəfəri isə o biri küçəyə keçib tapança ilə atışmağa başladılar. Onlardan biri ölüb, bir nəfər milis yaralanmışdı.

İşbu işdə müttəhim edilərək məmurun oğlu və qeyriləri tövqif [həbs] edilmişsə də, digər iki nəfəri tapılmamışdır.

Canilərin işinə 279-cu maddə üzrə baxılacaqdır ki, ölüm cəzası təhdid edir.

Cəmiyyəti-Xeyriyyədə

- Türk mühərrirlərindən birinə Cəmiyyəti-Xeyriyyə tərəfindən 500 manat ianə olunmuşdur.

- Müalicə edilmək üçün bir nəfər fərrariyə Cəmiyyəti-Xeyriyyə tərəfindən 600 manat ianə verilmişdir.

Bakı Birinci Ali-ibtidai məktəbi

Bakı Birinci hökuməti [dövlətə məxsus] ali-ibtidai məktəbində müsəlman uşaqları üçün birinci sinif açılmışdır. Məktəb kursunun dərslərindən başqa, burada alman və fransız lisanları tədris olunacaqdır. Şu ali-ibtidai məktəbi itmama yetirənlər [bitirənlər], hərbi və texnik məktəblərinə və edadi məktəblərin beşinci sinifinə imtahansız daxil ola biləcəklərdir. İllik həqqi-tədris 50 manatdır. Ərizələr məktəbin dəftərxanasında qəbul olunur: Şamaxınka, Üçüncü paralelni küçədə 4 sinifli ali-ibtidai mədrəsə.

Parlaman qorucu əsgəri

20 eylüldə səhər saat 10-da zərgər Paşa Qurbanovun dükanına bir arvad daxil olub, iki misqal qızıl suyuna salınmış gümüşü satmaq istəmişdir. Parlaman qorucu əsgərlərindən bir nəfər Müseyib Həsənov nam bunu gördükdə arvadı cəbrən [zorla] tutub “Sən bu qızilları oğurlamışsan; indi səni polis idarəsinə götürəcəyəm” demişdir.

Arvad dad-fəryad etdikdə camaat oraya toplanıb əhvaldan xəbərdar olduqda, məzkur [adı çəkilən] Müseyib Həsənovdan “Sən şu qızilları oğurluq olduğunu nərdən bildin” deyər sormuşdur. Əsgər isə “Mən Parlaman sədri doktor Həsən bəy Ağayevin evində növbətçi olduğumda, bu qadının Həsən bəyin evin-

də xidmət etdiyini görmüşəm. Binaəni-leyh [ona görə], bunun şu qızilları oradan oğurladığı şübhəsizdir. Bunun üçün şu qızilları doktor Həsən bəy Ağayevin adı ilə tuturam” deyər cavab vermişdir.

Bir çox danışıqdan sonra camaat təvəqqe ilə o qadını Müseyib Həsənovun əlindən alıb buraxmışdır. Görünür ki, mütməin olub [arxayın olub] Parlaman qorucu əsgəri fəqir arvadın əlindən bir növ bəhanə ilə qızilları almaq istəyirmiş və bundan başqa, camaatla qonuşduqda artıq dərəcədə biədəbanə cavablar verirmiş.

Birjada

Kerenski minlik 1.130 manat, 250-lik 1.250 manat və xırda 2 faizdir. Nikolay 500-lüyü 1.200 manat, 100-lüyü 290 manat və xırda 90 faizdir. Gümüş manat 52 manat və xırda 21 manatdır. Osmanlı altun lirəsi 550 manat və kağız lirəsi 127 manatdır. Tiflis parası 3 yarım faizdir.

Fəhlə nümayəndələri şurası

İşbu eylülün 18-də Məsai [Əmək] naziri Aslan bəy Səfikürdlünün təşəbbüsü ilə xüsusi bir müşavirə iniqad etmişdi [baş tutmuşdu]. İclasda Məsai Nəzarəti müdiri Qazıbəyov, Məsai Baş müfəttişi Hacıyev və müavini, siyasi firqə nümayəndələri Şterin, Frolov, Əbilov, İtkin, Məlik-Yeqanov iştirak etmişlərdir.

Müşavirəni nazir həzrətləri açaraq şimdiki Fəhlə Konqresinin həqiqi fəhlə təşkilatı olmadığını qeydlə, yeni 4 əsaslı seçki üzrə fəhlə nümayəndələri şurası təşkili haqqında bir nitq söyləmişdir. Firqə nümayəndələri Kəsbkarlar [Həmkarlar] İttifaqının yenidən təşkilini lazım bilmişlər-

dir. Zira həman təşkilatda türk fəhlələri nümayəndələri iştirak etməyirlər. Sonra nümayəndələr bu məsələnin əvvəlcə fir-qələrdə müzakirə edilməsinin lazım ol-duğunu demişlərdir.

Xüsusi olaraq nümayəndələr fəhlələ-rin nəfəy [sürgün] edilməmələri və təşki-latlarının təqib edilməmələrinin lazım ol-duğunu demişlər. Məsələnin nəticəsi ola-raq məlum edilmişdir ki, fəhlələrin Azər-baycan istiqlalıyyəti və dövlətinə olan əlaqələri hökuməti bir çox işlər görməyə məcbur etmişdir.

Ən axırda işbu üç məsələ həllinin lü-zumu görülmüşdür:

1) Məsai orqanı ilə Kəsbkarlar İttifaqı miyanındakı [arasındakı] soyuqluğun sə-bəbi;

2) Bunların bərtərəf edilmələri [ara-dan qaldırılmaları];

3) Fəhlə nümayəndələri şurasının məq-bul şəkli.

AZƏRBAYCANDA

Qarabağdan

Şuşada müəllimlər kursu

Məlum olduğu üzrə, Maarif Nəzarəti-cəliləsinin iqdamatı [uca Maarif Nazirliyi-nin təşəbbüsü] ilə bu sənə vətənimizin bir çox nöqtələrində ibtidai məktəblərə mü-əllimlər yetişdirmək üçün ikiaylıq kurslar açılmışdı. Böylə bir kurs dəxi Qarabağ mərkəzi olan Şuşa şəhərində açılıb, 60-a qədər müəllim və həvəskarları havi idi [əhatə edirdi].

Kursda qıraəti-türki, ədəbiyyat, sər-f-nəhv [qrammatika], üsuli-təlim [metodolo-

giya], tarix, həndəsə, hesab, coğrafiya tə-lim edildiyi kimi, müəllim və həvəskar-lardan hər biri bir gün birər nümunəlik dərsi verməkdə idi.

Kursa nazir və sərkeş [müfəttiş və rəh-bər] sifəti ilə müvəzzəf olan [vəzifə tutan] məkatib müfəttişi möhtərəm Haşım bəy Nərimanbəyov filvaqe [həqiqətən] böyük əmək və zəhmətlər sərf etdiyindən do-layı təşəkkür və təqdire səzadır [layıqdır]. Bu cənabın təcrübə və fəaliyyəti sayə-sində kursun maddi və mənəvi cəhətlər-dən pək səmərədar [səmərəli] olduğu mü-davimlərinin [kursu dinləyənlərin] iqrar [təs-diq] və etirafından bəlli olmaqda idi. Hət-ta Şuşada olarkən dəfəatla [dəfələrlə] kur-sa təşrif gətirən möhtərəm Firidun bəy Köçərli cənabları da burasını xüsusən qeyd etdilər.

Maarif Nəzarətinin ağustos əvaxirin-də [axırlarında] müfəttiş namına göndər-miş olduğu düstur [təlimatnamə] üzrə kurs müdavimləri iki gün imtahan edilərək nə-ticeyi-imtahanda ibraz etdikləri [göstər-dikləri] ləyaqəti məbni [ləyaqətə əsasla-nan] vəsiqələr verildi.

Türkləşmək və dilimizi intişar etmək [yaymaq] yolunda Nəzarəti-cəlilənin bu kimi iqdamatını alqışlamamaq qabil de-yildir.

Böylə kurslar nə qədər çox olarsa, və-tən və millətimiz üçün də müstəqil ya-şamaq və yabançı dillərdən xilas olmaq çarələri bir o qədər tez və sühulətlə [asan-lıqla] hasil olar.

Müəllimlər kursunun Qarabağ müəl-limləri üçün bilik və təcrübədən əlavə digər pək mühüm bir faydası da bu oldu ki, o vaxta kimi kəndi ehtiyacati-mənə-

viyyə və maddiyyəsinə xidmət edə bilə-cək bir təşkilata müvəffəq olammayan Qarabağ müəllimləri kurs sayəsində ək-səriyyət bir yerə toplanmış olduğundan istifadə edərək Qarabağ Müəllimlər İt-tifaqı təşkil etdi və ittifaqa sərmayə ol-maq üzrə üç teatro tamaşası verdilər.

Yeni müəllim

Boradigah

(Lənkəran tərəfdə)

8 eylül Boradigah kəndinin gözüaçıq cavanları bir yerə cəm olub Boradigah kəndində “Müsavat” idarəsi təşkil etmək-dən ötrü camaat otağına cəm, yeddi nə-fərdən ibarət heyəti-idarə təşkil etdilər.

Cəmiyyətin sədri Daşqın Nemətulla-zadə, katib Əliquluxan Zeynalxanzadə ol-du.

İttifaqən [təsadüfən] həman günlər kəndxudalara vali tərəfindən əxzi-əsgər [hərbi çağırış] siyahısı xüsusunda əmr olun-muş, Boradigah kəndxudası Zəkəriyyə dövlətliyəri mülahizə edib dəftərə götür-məyibdir. Lakin fütqəranı kəmahı həqqə-hə [bütövlükdə, olduğu kimi] siyahı dəftə-rinə səbt [qeyd] edibdir.

Bu xüsusda fütqərayi-kasibə “Müsa-vat” idarəsi təşkilini eşidib kamali-məm-nuniyyətlə şad olublar. Kəndxuda Zəkə-riyyənin etdiyi zülümləri məktubən [mək-tubla; yazılı olaraq] “Müsavat” idarəsinə ərzi-hal etdilər.

Kəndxuda bu işi eşitcək “Müsavat”ın idarəsi üzvlərinin birini döyüb, “Müsa-vat” idarəsinin dağılmasını hökm edib, heyəti-idarə cəmiyyətinin dəftərcatını və divarda nəsb olunan [asılan] üçrəngli bay-rağını qaldırır aparmalarına məcbur ol-dular.

Bu barədə “Müsavat”ın Lənkəran şö-bəsinə ixbar edilibdir [xəbər verilib]. “Mü-savat”ın Lənkəran şöbəsi kəndxudanın əz-lini [vəzifədən uzaqlaşdırılmasını] və bu xü-susda təşəbbüsatda bulunmasını Lənkə-ran valisindən rica edir.

Siddiq

ERMƏNİSTANDA

Bizə yazırlar ki:

Çoxdan bəri köçmək tədarükünü dü-şünüb də təşəbbüsdə bulunan müsəl-manlar İrəvanda müqim [oturan, yerlə-şən] Gürcüstan konsulunun müsafirətin-dən bilistifadə [səfərdən istifadə edərək] 66 nüfusu havi [nəfəri əhatə edən] 15 evdən ibarət olan bir kütlə vəsaiqi-rəs-miyyəsinə dərdest etdikdən [rəsmi sənəd-lərini ələ aldıqdan] sonra istasyona toplaş-mağa başlar.

İstasyon komandanlığı tərəfindən mü-safirinin [yolcuların] əşyası təftiş olunduq-dan sonra, birisi qadınlara, digəri kişilərə məxsus olmaq üzrə iki vaqon dəxi kirayə edilir.

Gecə saat 12 radələrində poyezd hərəkətə başlar, lakin yağışdan çıxdıq, yağ-mura düşdük məzmununu dərxatir edən [yada salan] biçarə mühacirlər kəndilərini və tam mövcudiyətlərini kəndi müqəd-dəratına [taleyinə] təslim edərək dürlü-dürlü xəyalat ilə uğraşırlar.

Nəhayət, poyezd Eçmiədzin istas-yonuna vardığıda hər kəsin zehmində tə-səvvür olunan bir hissi-qəbləlvüqə [öncə-dən hiss etdikləri, ürəklərinə daman şey] nəticə verməyə başladı. Vaqonlarımız erməni camaatı və silahlı saldatlar tərə-

findən əhatə olunaraq “türk, türk” deyə qışqırırlar. İçəridən möhkəm surətdə qapadılmış olan vaqonlarımıza hücum və təərrüz [təcavüz] etməyə həyasızcasına çaşırdılar.

Ermənilərin bu hərəkəti-vəhşiyənələrindən zavallı mühacirlər nəhayət dərəcədə təşviş və iztiraba uğradılar.

Müsafların “keyfiyyət-halından” (?) müstəhzər [xəbərdar] olmaq istəyən komandanın müsafların ilticası icabınca [yolçuların xahişinə əsasən] tədbirinə rəğmən, kişilərlə məskun olan vaqonumuz möhkəm surətdə qapalı olduğundan müstəfid olamıdılarsa [əllərinə bir şey keçmədisə], poyezd hərəkət edər-etməz qadınlara məxsus vaqonda müdhiş bir qışqırıq və havar səsi yüksəldi. Vaqonda olan əşyadan içi dolu olan bir böyük sandığın çalınması məlumumuz oldu.

Tüluyi-sübhə [sabah açılında] Sərdarabad istasyonuna vardıda qəziyyəyimaməza [baş vermiş əhvalat] alicənab gürcü konsuluna məlum edildikdə, poyezd müfəttişini dəvət edərək günahsız mühacirlərin fəlakətlərini[n] qeyd etdirilməsi iqtizasında [tələbində] bulundular.

Xülasə, daha irəliki mövqiflərdə [stansiyalarda] bəzi təsadüfata uğrandı isə də, gürcü konsulu cənablarının məyyəvət və rəfaqəti [müşayiəti və yoldaşlığı] ilə sərnəşin qatarında bulunan və Tiflisə əzimet edən [gedən] Ermənistan ministirinin hüzur [iştirakı; orada olması] və müşahidəsi ilə böylə bir narəva [xoşagəlməz] hərəkətin süduru [baş verməsi] daha şiddətli müəssir və mövcibi-əşəfdir [daha dərin təsir bağışlayan və təəssüf doğurandır].

M. Ayn. “Nasir”

TEATRO VƏ MUSİQİ

Pəncşənbə [cümə axşamı] günü sentyabrın 25-də Hökumət Teatrosunda məhərrəmülharam ayı vürudu [gəlişi] münasibətilə bu mövsümdə axırcı dəfə olaraq Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyəti tərəfindən mütəntən [təntənəli] bir surətdə və şükühu [əzəmətli] bir mənzərədə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaq Zülfüqar bəyin yazmış olduğu məşhur “Aşiq Qərib” operası və balet, qızlar və oğlanlar xoru. Oyunun axırında Qərib – [Hüseynqulu] Sarabski və Şahsənəm – [Hüseynağa] Hacıbababəyov göyə qalxacaqdırlar.

Biletlər teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaq axşam saat 9-un yarısında.

CAVAB

Cənab müdiri-möhtərəm!

Acizənə rica edirəm, şu məqaləni mübarək “Azərbaycan” qəzetəsinin bir sütünunda dərc buyurasınız.

“Azərbaycan” qəzetəsinin 265-ci nömrəsində yazılmışdı, Göyçay qəzasının Çiy-ni qəryəsinin [kəndini] sakini Rəhim Gəray oğlu cənab Daxiliyyə naziri həzrətlərinə bir ərizə təqdim edib, əlavə olaraq, eynən həman ərizənin surətini İdarəyi-Məşixətə [Şeyxülislamıq idarəsinə] verib.

Ərizədə göstərilib: guya Rəhim Gəray oğlunun qardaşı nişanlısın – Qızqayıt Kərbəlayı Murad qızını İbrahim Teymur oğlu öz kəndi yoldaşları ilə götürüb qaçır. Rəhim isə əhvalatı cənab pristava məlum edib, guya pristav müşarünileyhin [haq-

qında danışılan şəxsin] ərizə-halına [ərizəsinə] əməl etməyib.

Məzbur [adı çəkilən] Rəhim rücu [müraciət] edib Göyçay qazısına; qazı da mənimlə bərabər ondan pul almışdır. Dübərə, tərəfi-müqabildən [qarşı tərəfdən] artıq aldığımız görə, Rəhimin pulunu qaytarıbmışdır və məzburə övrəti [adı çəkilən qadını] vermişdir İbrahim Teymur oğluna.

Bu isə sırf böhtan və iftiradır.

Binaənileyh [ona görə], mən də özümə lazım bilib qəzetə təvəssütü [vasitəsi] ilə əhvalatı kəmahu həqqəhə [bütövlükdə, olduğu kimi] möhtərəm qarelərə [oxuculara] məlum edirəm.

Əvvəla, Qızqayıt Kərbəlayı Murad qızı Rəhim namın qardaşı nişanlısı olmayıb, böyük qardaşı Həzrət Gəray oğlunun mənkuhəsi [nikahlı arvadı] olub, bir il bundan əqdəm [qabaq] Həzrət vəfat edib, Rəhim isə arvadı bir il evində dul saxlayıb bu qəsd ilə ki, həmin 9, ya 10 yaşında olan qardaşı Ağalar nama götürsün.

Məzburə bu əhvalatı bilib ki, onu bir uşağa vermək istəyirlər, bu onun xilafirəyi olduğuna binaən [istəyinə zidd olduğuna görə], özü xoşladığı İbrahim Teymur oğluna sifariş eyləyib ki, gəlsin onu apar-sın. İbrahim nam da arvadın vədə verdiyi küçəyə gəlib, qüruba təxminən üç saat qalmış məzburəni aparıbdır.

Üç, ya dörd gün fasilə ilə İbrahim nam apardığı arvadın qardaşı Qoca Kərbəlayı Murad oğlu ilə barışıblar. Barışıqdan sonra Rəhimin şikayətinə binaən Göyçay qazısından aldığım hökmə görə bir neçə şahidlərin hüurlarında – ibarət olsun Kərbəlayı Seyid Əşrəf Mir Əbdülhüseyn oğlu, Məşhədi Heydər Məşhədi Lütfəli oğlu və Əliəsgər Gəray oğlundan – danışdırıb,

Qızqayıt cavab verdi ki, mən öz riza [razılıq] və rəğbətimlə həmin İbrahim namı özümə zövc [ər] ixtiyar edirəm. Və rica etdi ki, onların arasında şər'i-şərifə [mübarək şəriətə] dair nikah cari olsun [icra edilsin; qüvvədə olsun] və dəxi nikah cari oldu.

Və pul məsələsinə gəldikdə, ümidvaram iş təhqiq və istintaq olunan zaman da xilaf və sırf böhtan olduğun ümum camaatla bir yerdə açıq etməklə isbat edəcəyəm ki, məzbur Rəhim namın nəşayəstə [nalayiq] sözü mənim tərəfimdən qəbul olunmadığı münasibətlə, məni müttəhim [ittiham] etməkdir. Rəhimin heç bir növlə şikayətə haqqı yoxdur.

Məqaləmi həmin şeirlə xitam edirəm:
Rasti moucebe-rezaye-Xodast
Kəs nədidəm ki qom şod az rəhe-rast

Çiy-ni ruhani mollaşı
Molla Əliabbas Qasımzadə

ELANLAR

İtibdir

Molla Əli Molla İbrahim oğlunun Şamaxı Ruhani idarəsindən aldığı ruhanilik attestatı itib. Etibardan saqitdir [etibarsızdır].

9097

Satılır

Dəyirman valsovkası. Dəniz kənarında Hədi Cəfərovun kontorunda.

9098

İtibdir

Quba uyezdindən Sədanlı qəryəsi [kəndi] əhlindən Molla Qiyasəddin Əbdülsalam əfəndi oğlunun Zaqaqz İdareyi-ruhaniyyəsinə [Ruhani idarəsindən] aldığı mollalıq naminə attestatı itib. Etibardan sağıtdır.

9099

Xiromant

Kitablar müəllifi: “Gizlini bilmək” və “Xiromantiya təcrübəsinin əsasları” A. K. Xodunov ancaq əllərin xəttləri ilə insanın xasiyyətini, keçmişini, hal-hazırını və gələcəyini söyləyir. Qəbul edir hər gün saat 10-dan 4-ədək. Katibdən xəbər almaq və yazılmaq olar. Ünvan: Mariinski küçə nömrə 18, Gimnaziyəsinin küncündə.

9093

**Doktor
M. İ. Lurye**

Əmrazi-zöhrəviyyə və daxili naxoşluqları qəbul edir. 914 və 606 müalicəsi. Qəbul edir hər gün səhər saat 8-1-ədək; axşam saat 4-7-yədək. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 45, Bandarnının küncündə, yolu Bandarnıdan, nömrə 8, 3-cü mərtəbə. Telefon: 17-06 və 52-36.

7406

**Arvad diş həkimləri
Z. A. Şexter və xanım**

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişlərin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qarıdan.

10218

**Berlin Darülfünunu doktoru
S. İ. Kopelioviç**

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat

5-dən 7-yədək. Elektrik müalicəsi, 606 və 914 müalicəsi və qeyriləri.

Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28 və 93.

10244

**Xəzər dənizində posta, sərnişin
və yük gəmilərinin hərəkəti**

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazaşəhər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çərşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çərşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Maşhədsər-Bəndər Gaz və geri

17-ci körpüdən çərşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Hasənqulu-Bəndər Gaz-Maşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovsk-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdan pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

T-178

**Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası
Gövhər xanım Qazızadə**

Vəzi-həml edənələr hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsamama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

**Doktor
Hacı Fətulla Ağəlizadə**

Daxiliyyə və canda olan mərzələrə və həmçinin uşaqlara məxsus azarlara müalicə edir. Mərziləri [xəstələri] hər gün səhər saat 7-dən 10-ədək və axşam saat 4-dən 7-yədək qəbul edir. Adres: Şamaxı küçəsində 14 nömrəli evdə. Telefon 19-27.

9016

**Diş həkimi
Semyon Aronoviç Kaqan
(18 il xarici məmləkətdə
təcrübə almış)**

Təzə işlər və yaxşı materiallardan işlər qəbul edilib hazırlanır. Qəbul olunur səhər saat 9-dan 1-ədək; axşam saat 4-dən 6-yədək. Ünvan: Ofiserski küçə, nömrə 4, Nikolayevski küçənin küncündən ikinci ev.

9046

**Doktor
Əliheydər Allahverdiyev**

Naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Hər gün səhər saat 8-dən 9-ədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. İçəri şəhər Bolşoy Minaretski küçə, nömrə 1. Bağın qarşısında. Telefon nömrə 36-21.

9051

**Petroqraddan gəlmiş doktor
İshaq Avetisoviç Atayans
(professor Mixaylovun müavini)**

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğu-na mübtəla olanları qəbul edir. (Bövl [idrar] yolu azarına, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çərşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir. Ünvan: Telefonni küçə, nömrə 6.

7444

Diş həkimi Viraxobskaya
Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamış-

dır. Kauçuk və qızıl üzərində dişlər qayırır. Voronsovski, nömrə 21. Gimnaziyəsinin küncündə.

9022

**Diş həkimi
S. İ. Kobılitskaya**

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Dişlərə müalicə edir, kauçuk və qızıl üzərində dişlər qayırır. Vorontsovski, nömrə 12, Poçtovı küçənin küncündə. Telefon 22-17.

9026

**Diş həkimi
S. M. Hamburg**

Təzə işlər, qızıl, kauçuk, platina üzərində dişlər qayırılır. Qəbul olunur saat 9-dan 2-yədək, 4-dən 6-yədək. Nikolayevski caddə 21, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

9056

Xüsusi dərslər

Türkcəni 6 ay zərfində tamamilə oxuyub yazmaq və ərəbcəni bir sənə zərfində üsulicədid üsulu ilə öyrənmək və fransızca da yaxın zamanda kifayət dərəcədə öyrənmək üçün xüsusi müəllim istəyənlər idarəmizə müraciət etsinlər.

* * *

Azərbaycan Posta və Teleqraf məktəbinə yenidən altı aylıq kursa ərəzə qəbulu başlanmışdır.

Məktəbə qəbul olunacaq: Türk lisanını bilməyə mövcud edadi məktəblərin birisindən təhsili haqqında əlində altı klasın itmamı [bitirilməsi] üçün şəhadətnaməsi olan şəxs. Qəbul olunacaq əşxas [şəxslər] mükəlləfiyyəti-əsgəriyyədən [əsgərlik mükəlləfiyyətindən] kursu qurtarana qədər azad olacaqdır. Kursu bitirdikdən sonra göstərdiyi fəaliyyət və müvəffəqiyyətdən dolayı istedadına müvafiq Posta və Teleqraf dəvairində [dairələrində] ona məsuliyyətli vəzifə veriləcək.

Ərizə qəbul olunur: iş günləri hər gün saat 11-dən 3-ədək Posta və Teleqraf Nəzarətinin dəftərxanasında (Naberejni, Mirbəyevlə mülkündə) və Azərbaycan Posta və Teleqraf nəhiyyəsi müdiri dəftərxanasında.

*Posta və Teleqraf Nəzarətinin
dəftərxana baş müdiri Blajevski
Kargüzar R. Rəhimli
T-244*

Müdür:
Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Teleqraf xəbərləri

səh. 422. “kadet”: Rusiyada, Konstitusion-Demokratik Partiya üzvü.

səh. 423. “Düşmənlər nəqliyyatı ələ keçirmişdir. Ləqov şəhəri əsgərlərimiz tərəfindən tərk edilmişdir.”: qəzetdə iki sətirin yerinin dəyişik düşməsi səbəbindən, mətnin bu hissəsi belə getmişdir: “Düşmənlər nəqliyyatı tərəfindən tərk edilmişdir. Əsgərlərimiz ələ keçirmişdir. Ləqov şəhəri.

Türkiyədə

səh. 425. “özlərini müdafiə edə bilməzlər”: qəzetdə belə getmişdir: “özlərini müdafiə edə bilməzlərsə”.

Dağıstanda qiyam

səh. 425. “atəş ümmətinə”: qəzetdə “atəşi-ümmətinə” getmişdir.

Bakı xəbərləri

səh. 433. “Görünür ki, mütməin olub”: güman ki, “mütməin” yerinə “tamah salıb” mənası verən başqa söz olmalı idi.

Ermənistanda

səh. 436. “M. Ayn. Nasir”: bu imza Məmmədəli Nasirə məxsusdur.

Cavab

səh. 437. “Rasti moucebe-rezaye-Xodast / Kəs nədidəm ki qom şod əz rəhe-rast”: “Düzlük Allahın razılığına səbəbdir / Heç kəsi görmədim ki, düz yolda itsin” (Farsca) Beyt Sədinin “Gülüstan”ından götürülmüşdür.

Elanlar

səh. 437. “valsovka”: xammalı vallar arasından keçirməklə yastılamağa, yaymağa yarayan maşın.

Cümə, 26 sentyabr 1919-cu il, nömrə 283

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 1 məhərrəmül-haram sənə 1338. 26 eylül 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə oktyabr ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətiri 8 rublə, axırncı səhifədə sətiri 6 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 4 rublə.

SİRK “MODERN”

Cümə günü sentyabrın 26-nda 1919-cu ildə məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə vücuda gətirilmiş Fransa güləş müba-rizəsinin məbədi.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci sabiqdə Qırmızı Maskanın tələbinə görə: Qırmızı Maska – Gənc Əli.

2-nci: Yermak – Jan-de-Kolon.

3-ncü: Oleynikov – Staroşvili.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

11402

ELAN

Məhərrəm ayı və həzrəti Seyidüş-şühəda əleyhissalamın təziyyəsi münasibətilə bulvarda Tamojna qarşısında olan qəhvəxanada musiqi dəstəsi çalmayacaqdır.

*Kamali-ehtramla: Müdiriyyət
11404*

İRANLI HƏMVƏTƏNLƏR!

İttifaqi-İraniyyəni tərəfindən intixabət hazırlamaq [üçün] sizin tərəfinizə xü-

susi etibarnamə və dəvətnamə mövcubincə [əsasında] nümayəndələr göndərildi. Yüzdə bir nəfər qaydasınca öz aralığından vəkil seçib göndərməni təvsiyə olunur.

Qüsurda bulunanların sonrakı peşmanlığı özlərinə aid olub və etiraza haqları olmayacaqdır.

Bu gündən etibarən hər gün saat 9-dan 12-yədək və 5-dən 8-dək “İttifaq” mədrəsəsində İttifaqi-İraniyyəni heyətinin idarəsi açıq olub, ümum iranlı qardeşların bu cəmiyyətə raci [yönləmiş] müraciətlərini qəbula hazırdır.

*Heyəti-İttifaqi-İraniyyəni,
Badkubə*

*Katib: Məhəmmədəlizadə
11401*

VOLJSKİ-KAMENSKİ TİCARƏT BANKI

Tiflis, Gəncə, Rostov, Novorossiysk, Yekaterinodar, Armavir, Yekaterinoslav, Xarkov və Qroznı şəhərlərinə pul pərevodları (bərət) qəbul edir.

Bərət olunan pulları məzkur [deyilən] şəhərlərdə olan bankın şöbələri nəğd olaraq sahiblərinə qaytarır.

9100